

Наукові перспективи
Видавнича група

Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№8(54) 2025

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Християнська академія педагогічних наук України

Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва",
Центру дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 8(54) 2025

Київ – 2025

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54))

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»):
журнал. 2025. № 8(54) 2025. С. 2500

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023
№ 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з
державного управління» (Рішення від 18.08.2024, № 6/8-25)**

*Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології Наталії
Калиновської.*

*Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації
кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію,
механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку
медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та
місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.
Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.*

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента
України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим
ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор
громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з
державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ,
Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені
І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григорівна — кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартенєва Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна — доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
9. Гвождєв Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Гетманенко Людмила Миколаївна - старша викладачка кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

11. Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
12. Гречановська Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
13. Гудзь Наталія Іванівна - доктор фармацевтичних наук, професор, ад'юкт кафедри фармації і екологічної хімії Опільського університету, доцент кафедри технологій ліків та біофармації Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
14. Гуменикова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придніпурської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
15. Дерстуганова Наталія Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
16. Долгова Олена Миколаївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
17. Журавльова Лариса Петрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
18. Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
19. Інжигевська Леся Анатоліївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
20. Іванська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
21. Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
22. Клімус Тереза Миколаївна - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи Національного університету "Львівська політехніка", завідувач сіхківського відділення денного догляду Львівського міського центру соціальних послуг "Джерело" (Львів, Україна)
23. Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
24. Коваль Галина Миколаївна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології, вірусології, епідеміології з курсом інфекційних хвороб Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)
25. Ковальчук Анна Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
26. Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
27. Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
28. Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
29. Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інститут соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
30. Крайник Григорій Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)
31. Левков Анатолій Анатолійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна)
32. Лігоцький Анатолій Олексійович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
33. Лисенко Дмитро Андрійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Вінницького національного медичного університету (Вінниця, Україна)
34. Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
35. Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
36. Мальцев Дмитро Валерійович кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
37. Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університету Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
38. Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
39. Мігенько Богдан Орестович – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
40. Мігенько Людмила Михайлівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
41. Мідельський Сергій Людвигович – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
42. Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
43. Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
44. Мочалов Юрій Олександрович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
45. Нікульчев Микола Олександрович – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри філософії НУ «ОМА» (Одеса, Одеська область, Україна)
46. Олійник Світлана Валентинівна - кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри аптечної технології ліків Національного фармацевтичного університету
47. Поимткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
48. Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
49. Попель Оксана Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
50. Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
51. Прокоф'єва Марина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
52. Сирник Ярослав - доцент кафедри антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
53. Трушкіна Наталія Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
54. Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
55. Філіппова Лариса Валеріївна – доктор педагогічних наук, кандидат хімічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри медичної біохімії та молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, (Київ, Україна)
56. Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
57. Чаусова Тетяна Володимирівна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
58. Черська Марія Сергіївна - доктор медичних наук, завідувачка консультативно-діагностичним відділенням Державної Установи «Інститут ендокринології та обміну речовин НАМН України» (Київ, Україна)
59. Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
60. Шевченко Валерія Георгіївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії #2 Одеського національного медичного університету (Одеса, Україна)
61. Яковичка Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

Микуліна А.К. <i>ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ В ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	614
Митчик О.П. <i>РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ ГАНДБОЛУ НА ВОЛИНІ: ІСТОРИЧНИ АСПЕКТ</i>	623
Михальченко Н.В. <i>РОЗВИТОК КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ</i>	631
Мотуз Т.В., Саєнко О.В., Пісковенко А.О., Слободенюк О.О. <i>ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ</i>	641
Нікітченко Н.Г. <i>АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА СУТНОСТІ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ</i>	653
Павлюк А.Б. <i>НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ: НОВИЙ ПОГЛЯД НА ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i>	665
Павлюк А.Б. <i>РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i>	677
Петрикова О.П. <i>МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ У МАЙБУТНІХ АРТИСТІВ-ВОКАЛІСТІВ ДО ДЖАЗОВОЇ ВОКАЛЬНОЇ МУЗИКИ</i>	688
Печеряга С.В. <i>ЗАСТОСУВАННЯ КЛІНІЧНИХ СЦЕНАРІЇВ У СИМУЛЯЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ДЛЯ РОЗВИТКУ АКУШЕРСЬКИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ</i>	698
Пилипишин О.І., Бондаренко С.В., Машталір А.І. <i>ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ЕТИЧНИХ ПИТАНЬ У КЛІНІЧНІЙ ПСИХОЛОГІЇ</i>	707
Подольський М.М. <i>ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ</i>	720

УДК 378.147:784.071.2].091.33-027.22:78.036.9

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)-688-697](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-688-697)

Петрикова Оксана Петрівна Заслужений діяч мистецтв України, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, тел.: (066) 603-89-61, <https://orcid.org/0000-0002-4326-3308>

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ У МАЙБУТНІХ АРТИСТІВ-ВОКАЛІСТІВ ДО ДЖАЗОВОЇ ВОКАЛЬНОЇ МУЗИКИ

Анотація. У статті розглядається проблема формування інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до джазової вокальної музики. Проведено аналіз сучасних досліджень з обраної проблематики, зазначено авторів, які розглядали феномен становлення та розвитку джазового мистецтва в Україні (О. К. Зав'ялова, В. А. Полянський та ін.); науковців, які займалися висвітленням тематики формування вокально-джазової культури школярів на заняттях з естрадного співу та у позакласній роботі (Т. В. Куриленко, А. С. Шевченко та інші); дослідників, які цікавились професійною підготовкою майбутніх фахівців-вокалістів естрадного спрямування та висвітлювали їх у своїх працях (Л. О. Красовська, Ю. В. Писаренко та інші).

У матеріалах публікації зроблено короткий історичний дискурс виникнення джазу як різновиду музичного мистецтва, конкретизовано музичні жанри джазової музики. Перераховано вокальні жанри, що внесли у джазову музику виразні виконавські прийоми, а також висвітлено стилі джазового мистецтва. Автор зазначає, що й досі естрадний спів спирається на методи та прийоми академічного вокалу, що не завжди є доцільним при постановці голосу учнів та здобувачів вищої школи, саме в естрадній манері.

Автор зазначає, що розвиток вокальних навичок виконавця будь-якого напрямку співу, у тому числі і джазового, передбачає роботу над постановкою голосу, над засвоєнням специфічних вокально-технічних способів і прийомів, що використовуються у необхідній стилістиці. Зазначено відмінності між естрадною манерою співу та академічною, народною. У роботі уточнено складові постановки голосу джазового співака. Автором запропоновано прийоми навчання естрадного і джазового співу, перераховано засоби музичної виразності характерні для джазової вокальної музики. Уточнено вимоги до сучасного викладача вокалу вищої школи.

На думку автора, формувати інтерес у майбутніх артистів-вокалістів до джазової вокальної музики допомагає оволодіння ними, під час виконавської діяльності, відомими методиками співу, такими як: методика Сета Ріггса, методика навчання вокалу «Estill Voice Training» (EVT), вокальна методика

Шеріл Портер та інші. У матеріалах статті висвітлена сутність та змістове наповнення методик навчання вокалу «Estill Voice Training» та Шеріл Портер.

Наприкінці статті автор висвітлює подальші розвідки з обраної проблематики, які він вбачає у розробці критеріїв, показників, рівнів сформованості інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до джазової вокальної музики.

Ключові слова: методика; формування інтересу; постановка голосу; майбутні артисти-вокалісти; джазова вокальна музика; вища школа.

Petrykova Oksana Petrivna a Honored Artist of Ukraine, Associate Professor, Associate Professor of Academic and Pop Vocals at the Faculty of Musical Art and Choreography of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, tel.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-4326-3308>

METHODS OF FORMING INTEREST IN JAZZ VOCAL MUSIC AMONG FUTURE VOCAL ARTISTS

Abstract. The article discusses the problem of fostering interest in jazz vocal music among future vocal artists. It analyses contemporary research on the selected topic and mentions authors who have examined the phenomenon of the emergence and development of jazz art in Ukraine (O. K. Zavyalova, V. A. Polyansky, etc.); scientists who have covered the topic of the formation of vocal jazz culture among schoolchildren in pop singing classes and extracurricular activities (T. V. Kurylenko, A. S. Shevchenko, and others); researchers who were interested in the professional training of future pop vocalists and covered this topic in their works (L. O. Krasovska, Yu. V. Pysarenko, and others).

The publication provides a brief historical overview of the emergence of jazz as a type of musical art and specifies the musical genres of jazz music. It lists the vocal genres that have contributed distinctive performance techniques to jazz music and highlights the styles of jazz art. The author notes that pop singing still relies on the methods and techniques of academic vocals, which is not always appropriate when training the voices of students and applicants to higher education institutions in the pop style.

The author notes that the development of vocal skills of a performer of any singing style, including jazz, involves working on voice training and mastering specific vocal techniques and methods used in the required style. The differences between pop, academic and folk singing styles are highlighted. The work clarifies the components of voice training for jazz singers. The author proposes methods for teaching pop and jazz singing and lists the means of musical expression characteristic of jazz vocal music. The requirements for a modern higher education vocal teacher are clarified.

According to the author, mastering well-known singing techniques such as the Seth Riggs method, Estill Voice Training (EVT), Cheryl Porter's vocal technique, and others during performance helps to foster interest in jazz vocal music among future

vocal artists. The article highlights the essence and content of the Estill Voice Training and Cheryl Porter vocal training methods.

At the end of the article, the author highlights further research on the selected topic, which he sees in the development of criteria, indicators, and levels of interest in jazz vocal music among future vocal artists.

Keywords: methodology; developing interest; voice training; future vocal artists; jazz vocal music; higher education.

Постановка проблеми. Тема формування інтересу у майбутніх артистів-музикантів до джазової вокальної музики є достатньо актуальною в нашій країні, тому що переважна більшість сучасної молоді неоднозначно сприймають серйозне класичне мистецтво та тяжіють до виконання естрадної музики, зокрема, «одним із таких синкретичних видів музики, що сьогодні перебуває на перетині різних тенденцій розвитку сучасного українського мистецтва, є джаз» [6, С. 138–139].

Активно цікавлячись будь-якою естетичною діяльністю у шкільному віці, молоді люди нерідко пізніше втрачають інтерес до уроків музики у загально-освітній школі та до серйозної, класичної музики. У зв'язку з цим виникає необхідність цілеспрямованого педагогічного управління музичними інтересами молоді і особливо майбутніх артистів-вокалістів, які у подальшій професійній діяльності мають бути універсальними виконавцями різних жанрів та стилів.

Феномен становлення та розвитку джазового мистецтва в Україні досліджували: О. К. Зав'ялова [4], Н. Г. Кьон [5], В. А. Полянський, А. О. Попова [10] та інші.

Методику формування вокально-джазової культури школярів на заняттях з естрадного співу та у позакласній роботі у своїх наукових доробках розглядають: М. М. Дирда [3], Т. В. Куриленко, Ж. Є. Сироткіна, А. П. Шабаліна, Л. І. Чеботар, А. С. Шевченко [12] та інші.

Сучасні дослідження професійної підготовки майбутніх фахівців-вокалістів естрадного спрямування висвітлені у працях: О. А. Баско [2], Л. А. Бірюкової, С. В. Гмиріної, Л. О. Красовської [6], Ю. В. Мережко [7], Т. О. Ланіної, Ю. В. Писаренко [8], Т. В. Полянського [9], О. С. Сиволап [11] та інших.

Однак, наукових робіт присвячених формуванню інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до джазової музики, нажаль, обмаль, що зумовлює необхідність розгляду даної проблематики.

Мета статті – висвітлити методику формування інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до джазової вокальної музики.

Виклад основного матеріалу. Людський голос володіє величезними виразними можливостями. Він, мабуть, самий дивний «інструмент» на світі. Спочатку люди використовували голос у повсякденному житті, ритуалах тощо, і тільки потім вони навчилися виготовляти перші примітивні музичні інструменти, граючи на яких можна було наслідувати голос людини. Так вони і йдуть

разом – голос співака і звук інструменту. Іноді вони наслідують один одного, іноді змагаються один з одним, але завжди підтримують і збагачують один одного. Останній вислів відноситься до еволюції всього музичного мистецтва, але більшою мірою стосується джазового мистецтва.

Джаз виник та почав своє існування у середовищі афроамериканців наприкінці XIX століття у США. У першу чергу, виникли такі музичні жанри як: балада, блюз (blues), регтайм, спірічуел (spiritual), ворк-сонг (work song). Також до них можна віднести музику менестрельного театру, хоча вона більшою мірою вплинула на становлення американського музичного шоу. Серед вищеперелічених жанрів тільки регтайм існував як інструментальний жанр, решта жанрів – вокальні.

Перераховані вокальні жанри внесли у джазове мистецтво виразні виконавські прийоми, які у подальшому стали невід'ємними «фішками» джазового співу. Блюзовий лад з його інтонуванням, використання гліссандо (glissando) та дерті-тонів (dirty tones), прийоми співу Шайта (shout) і Холлер (holler) характеризують джазовий вокал як експресивний за своєю природою. Вокалістів, які співають у такій «гарячій манері», іноді називають шаутерамі (shouters).

З іншого боку, поява таких стилів, як світ (sweet) і кул (cool), проникнення у джаз ритмів латиноамериканської музики, а також розвиток звукопідсилюючої техніки додало звучанню джазового вокалу інтимності, м'якості, сентиментальності [8].

Співаків, виконуючих джаз у такій ліричній, і навіть, стриманій манері, називають крунер (crooners). Практично будь людина, яка чутливо сприймає музику, відрізнити звучання джазу від будь-якого іншого музичного напрямку. У джазовій музиці такі засоби виразності, як мелодія, метроритм, гармонія дуже специфічні. Ми розпізнаємо джаз і по манері звукобудування, і по фразуванню та артикуляції.

Розвиток вокальних навичок виконавця будь-якого напрямку співу, у тому числі і джазового, передбачає роботу над постановкою голосу, засвоєння специфічних вокально-технічних способів і прийомів, що використовуються у необхідній стилістиці. І в академічній, і в народній, естрадній манері співу вокаліст повинен вільно володіти своїм голосовим апаратом. Тому слід озвучити основні постулати навчання джазовому співу, висвітлити методи формування інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до цього різновиду естрадного мистецтва.

Ведучими резонаторами, якими має володіти академічний вокаліст, є головний, носовий (спів у так звану «маску») та грудний. На використання грудного резонатору у процесі академічної постановки голосу спеціального акценту не робиться, йдеться лише про формування близького звуку, слова. Це закономірно, так як академічний вокаліст співає без «підзвучки» і йому необхідно заповнити своїм голосом концертний або театральний зал. Участь у

більшій мірі саме головного резонатора і «маски» надає голосу польотності, дзвінкості, близької подачі.

Основним резонатором, без якого неможливим є джазовий та естрадний спів, є, упершу чергу ротоглотковий. Цей резонатор може використовуватися як у «чистому вигляді» на всіх ділянках діапазону, так і змішуватися з іншими резонаторами: в нижньому регістрі – з грудним, у верхньому – з головним. Саме ротовий резонатор надає голосу індивідуального звучання. Завдяки оптимальному озвучуванню цього резонатора і змішуванню його з іншими ми розрізняємо голоси людей. І саме використання цього резонатора є основою для «мікрофонної» подачі голосу.

Необхідною передумовою викладання сучасних прийомів естрадного вокалу є постановка голосу естрадного співака, джазового зокрема. Це є найпершим завданням, яке стоїть перед педагогом вокалу. Для формування інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до виконання джазової музики доцільно використовувати новітні методики викладання естрадного вокалу.

До постановки голосу джазового співака входять:

1. Постановка правильного співацького дихання.

Найзручнішим типом дихання є нижньореберно-діафрагмальне, але зазвичай співаки використовують змішане дихання. Співочий вдих короткий, здійснюється безшумно, достатньо глибоко. Спина, шия та плечі у вільному розслабленому положенні.

2. Робота над артикуляцією, дикцією. Чітка вимова допомагає наблизити співацьку позицію, умовно – звук направлений на передні зуби.

3. Резонаторний спів. Відбувається змішане застосування резонаторів – грудного, гортанно-глоткового, носового та головного.

4. Робота над нейтралізацією голосних у близькій позиції. Мовленнєва позиція співу у естрадному вокалі є основною. Інколи можна округляти звучання, додаючи об'єм у надставній трубці, у гортані, але не треба зловживати цим та перенапружувати при цьому корінь язика.

5. Вільний стан гортані. «Артикуляційний апарат у співака завжди має бути вільним (гортань, рот і губи повинні бути розслабленими й активними). Крім того, м'яке піднебіння у співі має бути в усіх випадках піднято, але міра його підняття повинна визначатися, відповідно до індивідуальності учня» [5, с. 104]. Ефективність м'язових прийомів, полягає у тому, що за їх допомогою вдається свідомо усунути недоліки роботи будь-якої частини голосового апарату і відразу поліпшити координацію, зокрема якість звучання голосу. Існує загальний закон для оптимальної роботи м'язів. Доведено, що м'язи можуть здійснити найбільшу роботу при середній силі та частоті м'язових скорочень.

6. Згладжування регістрів голосу співака. Об'єднання голосових регістрів одна з основних складових навчання вокалу загалом. Перехідні та верхні звуки, як і в академічному співі, прикриті, хоча у деяких прийомах естрадного співу звук буде більш яскравим та дзвінким (у прийомах тванг, белтінг).

7. *Робота над правильною поставою під час співу та психоемоційним станом майбутнього артиста-вокаліста під час співу.*

Сучасний викладач вокалу вищої школи повинен володіти різнобічними знаннями про голос, його гігієну, охорону а найголовніше володіти сучасними методами та прийомами роботи постановки та самостійно вміти продемонструвати сучасні вокальні прийоми на заняттях сольного співу.

Для того, щоб зацікавити майбутніх артистів-вокалістів джазовим мистецтвом необхідно навчити їх на практиці використовувати естрадні прийоми співу, необхідно навчити їх розрізняти особливі риси естрадного співу, розуміти його характерні особливості.

У сучасній методиці викладання естрадного співу відсутня стійка система навчання. Досі естрадний спів спирається на методи та прийоми академічного вокалу, що не завжди є доцільним при постановці голосу, саме в естрадній манері.

Зокрема, під час навчання естрадного співу викладачами воколу застосовуються наступні прийоми та засоби виразності:

- *Розщеплення* у екстрим-вокалі – до чистого звуку долучають незначну частку іншого звуку, не музичного, тобто шум, «хрип». Найважливіші прийоми у рок-вокалістів – це підвиди: рев, хрипкий голос, гроулінг та інші. Має застосовуватися тільки під наглядом педагога, щоб не зашкодити голосовому апарату [1].

- *Фальцет* – спів без опори – здійснюється головним резонатором. Розширює діапазон до високих нот [1]. Вживання фальцету у чоловіків у естрадних піснях, так і у жінок, але з перевагою мікстового звучання на верхніх нотах.

- *Белтінг* – специфічна техніка співу, коли на верхніх нотах регістру та на перехідних яскраво звучить грудний регістр. При неправильному використанні наносить шкоду голосовим зв'язкам. Використовують такі відомі співачки як Крістіна Агілера, Адель, Джамала.

- *Cry* (з англ. «плач, крик») – спів верхніх нот у регістрі мікст, змішаному. Використовується в таких жанрах як соул та R'n'b, у поп-мелізматичі. Прийом використовується при переході у мовленнєвій позиції від середнього діапазону до більш високого, щоб не перейти на фальцет на перехідних нотах.

- *Йодль* – різкий перехід від співу на опорі на фальцет.

- *Штробас/фрай* – особливий прийом, який використовується на низьких нотах діапазону, використовується тільки у грудному резонаторі.

- *Тванг* – вокальний прийом, який посилює резонанс голосу завдяки використанню високої позиції гортані, високого положення язика під час співу, носового резонатора та гортанного резонаторів. Використовується як у поп-музиці, так і в кантрі, соул, r'n'b. Види твангу – носовий та гортанний. Використовують Amy Winehouse, Meghan Trainor, Alicia Keys, Rihanna, Ariana Grande.

- *Напівшепіт або субтон* – спів з придыхом, іноді майже «на шепоті». Використовує Billie Eilish, Lana del Rey.

- *Обертонний спів* – горловий спів. Частіше зустрічається у народній манері, або джазовій. Є найнижчим вокальним регістром, під час якого сам звук створюється за допомогою повітря, що проходить через розслаблену голосову щілину, яка ніби «вільно коливається» [1].

У джазовій вокальній музиці існує безліч виразних засобів: мелізмів (форшлаг, группетто, мордент, трель), імпровізація, яка заснована на мелізматичі по тонах пентатоніки та діатонічним ладам. Велику роль також відіграє використання різноманітних індивідуальних тембрів виконавця та засобів інтонування, забарвлення голосу.

У вокальній практиці навчання естрадному співу, і джазовому, зокрема використовують відомі методики співу, серед яких методика Сета Ріггса, методика постановки голосу Н.З. Андріанової, методика навчання вокалу «Estill Voice Training» (EVT), вокальна методика Шеріл Портер й інші.

Ми зупинимось на висвітленні методики вокалу «Estill Voice Training», адже вважаємо її сучасною та цікавою у час сьогодення, оволодіння якою може сформувати інтерес у майбутніх артистів-вокалістів до джазової вокальної музики.

Estill Voice Training – американський науковий метод розвитку голосу, популярний у всьому світі. Організатори тренінгів по цій методиці – Міжнародна асоціація викладачів вокалу. За методом «Estill Voice» вчать співати студентів Королівської академії музики в Лондоні, а також інших престижних музичних вузів. Дані знання практикують від італійських консерваторій до американського Бродвею, тобто методика універсальна як для естрадної, так і для академічної манери співу.

Метод розвитку голосу «Estill Voice» підійде вокалістам різних жанрів (від академічної музики до сучасної), викладачам, акторам, дикторам, фоніатрів і всім фахівцям, чия професія тісно пов'язана з голосом.

Estill Voice Training – це вокальний тренінг, створений американською співачкою, педагогом і наукового-дослідником Jo Estill більше 20 років тому в 1988 році (відомий також, як Estill Voicecraft).

EVT – інноваційна система з розвитку контролю над людським голосом. Вона включає в себе ясну і чітку теоретичну базу, яка описує те, що і чому може робити людський голос, а також включає вправи, що дозволяють учневі реалізувати свій потенціал у співі та загалом у вимові. По суті цей метод заснований на резонансній теорії співу В. Морозова та міоеластичній теорії, яка веде свій початок, як вважається, від досліджень видатного вокального педагога Мануеля Гарсія (сина).

По методиці EVT причиною виникнення того чи іншого звуку є зміна внутрішніх компонентів, а саме положення тіла та органів артикуляційного апарату, а звук є їх наслідком. Тобто, якщо звук негарний та неопертий – це є наслідком того, що немає опори на дихання та резонатори.

На тренінгах вокалісти опановують «тринадцять «фігур для голосу» – комплекс вправ та розспівок, що стимулюють навички вокаліста або оратора виробляти різні голосові комбінації, на різній висоті і на різні голосні та приголосні. Будь-який тембр або «якість голосу» є результатом динамічних комбінацій варіантів роботи різних частин тіла та голосового апарату, обраних вокалістом або спікером в той чи інший момент» [9, с. 53].

EVT вчить створювати дані комбінації, об'єднувати їх в потрібний вокалісту або спікеру «рецепт», щоб він міг впливати, таким чином, на свій тембр голосу, а також широту діапазону.

Заслуговує на увагу і методика Шеріл Портер. Шеріл Портер – американська співачка та педагог по вокалу, автор власної системи вправ для розвитку голосу в естрадній манері – «CHERYL PORTER VOCAL METHOD».

У методику входять понад 300 вокальних вправ, націлених на виправлення голосових вад, таких як: неправильне дихання, перебільшена гортанна опора звука, обрізаний діапазон, бідний тембровий окрас голосу тощо, а також збільшення вокального діапазону, швидке вдосконалення вокальних навичок у співака.

Ця методика підходить як для початківців, так і для просунутих співаків. У її методиці важливими є опора співацького дихання, вільне положення тіла (відсутність зажатості ший чи інших частин тіла, що беруть участь у співі) та високе положення гортані.

Розглянемо етапи роботи над співацьким голосом за методикою Шеріл Портер:

1. Підготовчий етап – розслаблення, ритмічні рухи для нормалізації психоемоційного стану та підготовки до співу.
2. Дихальні вправи для розвитку відчуття опори звука. Використовування нижньореберно-діафрагмального дихання у ритмічних вправах на вдих та видих.
3. Нейтралізація голосних у мовленнєвій співацькій позиції під час розспівок у помірному та швидкому темпах, при цьому гортань та нижня щелепа мають бути максимально вільні, а губи активні.
4. Вправи на розвиток стабільного звуковидобування, вібрато.
5. Вправи на резонування та інтонацію. Використання різних тембрів.
6. Вправи на оволодіння вокальними регістрами – фрай, грудний, змішаний, головним, фальцет, свистковий.
7. Белтінг.
8. Вправи на рухливість голосу.
9. Вправи на артикуляцію в англійській мові.
10. Вправи на розвиток рухливості голосу, мелізматика.
11. Вправи на розвиток загальної витривалості голосу під час співу.

Висновки. Отже, розглянуті прийоми та методики навчання естрадного співу «Estill Voice Training» (EVT), Шеріл Портер, на нашу думку, є ефективними і дієвими у формуванні інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до джазової вокальної музики та заслуговують на активне їх використання на заняттях сольного співу у вітчизняних закладах вищої освіти мистецького спрямування.

Подальші розвідки з обраної проблематики будуть стосуватися розробки критеріїв, показників, рівнів сформованості інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до джазової вокальної музики.

Література:

1. Апалькова І. Довідник хормейстера. Канів: Склянка Чусу/2020. 94 с. URL: <https://tinyurl.com/3d8he8wj> (дата звернення 01.08.2025).
2. Баско О. А. Техніка джазової вокальної імпровізації в процесі підготовки естрадних співаків. eSSPUiR: Електронний інституційний репозитарій Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. Суми, 2020. 91 с. URL: <https://surl.li/vubzyg> (дата звернення 01.08.2025).
3. Дирда М. М. Особливості самостійного вивчення підлітками естрадного співу: дипломна робота. Чернівці, 2021. 73 с. URL: <https://tinyurl.com/2vkkj4u5> (дата звернення 02.08.2025).
4. Зав'ялова О. К. Еволюція вокальної імпровізації у джазовій музиці XX століття. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Розділ X. Проблеми музичного навчання*: СДПУ ім. А.С. Макаренка, 2023, № 7 (131). С. 338–351. URL: <https://surl.li/sbvfs0> (дата звернення 01.08.2025).
5. Кьон Н. Г. Мистецтво вокальної імпровізації як культурно-стильовий феномен. *Південноукраїнські мистецькі студії: науковий журнал*. Одеса: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2024. № 2. С. 126–132. URL: <https://surl.li/vamgcn> (дата звернення 01.08.2025).
6. Красовська Л. О. Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва. *Культура України. Сер. Мистецтвознавство: зб. наук. пр.* / Харків. держ. акад. культури; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2016. Вип. 53. С. 100–106. URL: [cu53.pdf](https://tinyurl.com/cu53pdf) (дата звернення 02.08.2025).
7. Мережко Ю. В. Стимулювання творчої самореалізації майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вокально-виконавської діяльності. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття*: матер. II Міжнарод. наук.-практ. конф., 14–15 квіт. 2016 р. С. 619–625. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14621/> (дата звернення 01.08.2025).
8. Писаренко Ю. В. До питання формування системи вправ джазового вокаліста як основи креативного відтворення інструментального мислення. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*: наук. видання. Дніпро, 2024. С. 354–368. URL: <https://grani-print.dp.ua/index.php/mtd/article/view/668> (дата звернення 01.08.2025).
9. Полянський Т. В., Ланіна Т. О. Вокальна імпровізація: роб. програма. Київ: КУ ім. Б. Грінченка. 2018–2019 н.р. 13 с. URL: <https://tinyurl.com/4m8zjf92> (дата звернення 01.08.2025).
10. Попова А. О. Джазове мистецтво сучасної України: особливості становлення та розвитку. *Наук. вісник Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової «Музичне мистецтво і культура»*. Одеса, 2021. Вип. 32, кн. 1. С. 137–148. URL: <https://surl.li/hokfzw> (дата звернення 01.08.2025).
11. Сиволап О. С. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до використання інноваційних технологій навчання співу: кваліфікаційна робота. Кривий Ріг, 2019. 119 с. URL: <https://tinyurl.com/y5bv9cbj> (дата звернення 02.08.2025).
12. Шевченко А. С. Методи формування вокально-джазової культури підлітків на заняттях з естрадного співу. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VII (80), Issue: 198, 2019 Maj. С. 40–43. URL: <https://surl.li/hwyvbo> (дата звернення 01.08.2025).

References:

1. Apalkova, I. (2020). Dovidnyk khormeistera [Choirmaster's Handbook]. Kaniv: Sklianka Chusu. Retrieved from <https://tinyurl.com/3d8he8wj> [in Ukrainian].
2. Basko, O. A. (2020). Tekhnika dzhazovoi vokalnoi improvizatsii v protsesi pidhotovky estradnykh spivakiv [Techniques of jazz vocal improvisation in the training of pop singers]. eSSPUiR: Elektronnyi instytutsiinyi repozytarii Sumskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni A.S. Makarenka. Sumy. Retrieved from <https://surl.li/vubzyg> [in Ukrainian].
3. Dyrda, M. M. (2021). Osoblyvosti samostiinoho yvchennia pidlitkamy estradnoho spivu [Features of independent learning of pop singing by teenagers]: Thesis. Chernivtsi. Retrieved from <https://tinyurl.com/2vkkj4u5> [in Ukrainian].
4. Zavialova, O. K. (2023). Evoliutsiia vokalnoi improvizatsii u dzhazovii muzytsi XX stolittia [The evolution of vocal improvisation in 20th-century jazz music]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. Rozdil X. Problemy muzychnoho navchannia [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. Section X. Problems of music education]*: SDPU im. A.S. Makarenka. 7 (131). 338–351. Retrieved from <https://surl.li/sbvfs0> [in Ukrainian].
5. Kon, N. H. (2024). Mystetstvo vokalnoi improvizatsii yak kulturno-stylovyi fenomen [The art of vocal improvisation as a cultural and stylistic phenomenon]. Pivdennoukrainski mystetski studii [South Ukrainian art studios]: naukovyi zhurnal. Odesa: Derzhavnyi zaklad «Pivdennoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho». 2. 126–132. Retrieved from <https://surl.li/vamgcn> [in Ukrainian].
6. Krasovska, L. O. (2016). Suchasnyi vokal: metody navchannia v riznykh zhanakh muzychnoho mystetstva [Contemporary vocals: teaching methods in various genres of musical art]. *Kultura Ukrainy [Culture of Ukraine]*. Ser. Mystetstvoznavstvo: zb. nauk. pr. / Kharkiv. derzh. akad. kultury; za zah. red. V. M. Sheika. Kharkiv: KhDAK. 53. 100–106. Retrieved from [cu53.pdf](#) [in Ukrainian].
7. Merezhko, Yu. V. (2016). Stymuliuvannia tvorchoi samorealizatsii maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva u protsesi vokalno-vykonavskoi diialnosti [Stimulating creative self-realisation of future music teachers in the process of vocal performance]. *Profesiina mystetska osvita i khudozhnia kultura – Professional art education and artistic culture: challenges of the 21st century: vyklyky KhKhI stolittia: mater. II Mizhnarod. nauk.-prakt. konf., 14–15 kvit. (pp. 619–625)*. Retrieved from <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14621/> [in Ukrainian].
8. Pysarenko, Yu. V. (2024). Do pytannia formuvannia systemy vprav dzhazovoho vokalista yak osnovy kreatyvnoho vidtvorennia instrumentalnoho myslennia [On the question of forming a system of exercises for jazz vocalists as the basis for creative reproduction of instrumental thinking]. *Muzykoznavcha dumka Dnipropetrovshchyny [Musicological thought in Dnipropetrovsk region]*: nauk. vydannia. Dnipro. 354–368. Retrieved from <https://grani-print.dp.ua/index.php/mtd/article/view/668> [in Ukrainian].
9. Polianskyi, T. V. & Lanina, T. O. (2018/2019). Vokalna improvizatsiia: rob. prohrama. Kyiv: KU im. B. Hrinchenka. 13 s. Retrieved from <https://tinyurl.com/4m8zjf92> [in Ukrainian].
10. Popova, A. O. (2021). Dzhazove mystetstvo suchasnoi Ukrainy: osoblyvosti stanovlennia ta rozvytku [Jazz art in modern Ukraine: features of its formation and development]. *Nauk. visnyk Odeskoi natsionalnoi muzychnoi akademii imeni A.V. Nezhdanovoi «Muzychne mystetstvo i kultura» [Scientific Bulletin of the Odessa National Music Academy named after A.V. Nezhdanova 'Musical Art and Culture']*. Odesa. 32, kn. 1. 137–148. Retrieved from <https://surl.li/hokfzw> [in Ukrainian].
11. Syvolap, O. S. (2019). Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii navchannia spivu [Professional training of future music teachers in the use of innovative technologies for teaching singing]. Thesis. Kryvyi Rih. Retrieved from <https://tinyurl.com/y5bv9cbj> [in Ukrainian].
12. Shevchenko, A. S. (2019). Metody formuvannia vokalno-dzhazovoi kultury pidlitkiv na zaniattiakh z estradnoho spivu [Methods of forming vocal jazz culture among teenagers in pop singing classes]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VII (80), Issue: 198. 40–43. Retrieved from <https://surl.li/hwyvbo> [in Ukrainian].